

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

TUBA DOĞRUYOL BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2014/1292

Karar Tarihi : 10/6/2015

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Akif YILDIRIM

Başvurucu : Tuba DOĞRUYOL

Vekili : Av. Lütfullah Hasan DOĞRUYOL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, İlk Derece Mahkemesinin başvuru konusu eylemi somut olayla ilgisi olmayan bir madde kapsamında değerlendirmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiası hakkındadır.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 30/12/2013 tarihinde İstanbul Anadolu 32. Sulh Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde, başvuruda Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 27/1/2015 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 5/2/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına ve bir örneğinin görüş için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Adalet Bakanlığının 6/4/2015 tarihli görüş yazısı 29/4/2015 tarihinde başvuru vekiline tebliğ edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, İstanbul ilinde 8/4/2013 tarihinde, belirtilen hız limitini aştığının video kameralı radarla tespit edildiği gerekçesiyle Anadolu Yakası Bölge Trafik Denetleme Şube Müdürlüğü tarafından hakkında tesis edilen idari para cezasının iptali istemiyle İstanbul Anadolu 32. Sulh Ceza Mahkemesine başvuruda bulunmuştur.

8. Anılan Mahkemenin 9/12/2013 tarihli kararıyla başvuru kesin olarak reddedilmiştir. Karar gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

"...İtiraz eden itiraz dilekçesinde, 08/04/2013 tarihinde, İstanbul İli Kartal İlçesi Kartal Bağlantı Yolu olarak belirtilen E-80 Kartal Bağlantı Yolu üzerinde seyir halinde iken; 34 HD 8742 plakalı Audi marka aracıyla hız sınırını aştığından bahisle ceza tutanağı düzenlendiğini, hız sınırının o bölgede kaç km/sa olduğunu ve hızın tespitinin nasıl yapıldığını tutanaktan anlaşılmadığını, Karayolları Trafik Kanunu'nun 36. maddesinin 3. fıkrasının 4. cümlesinde yazılı 'sürücüsü aynı zamanda araç sahibi değilse, ayrıca tescil plakasına da ceza tutanağı düzenlenir.' hükmünün iptal edildiğinin bu nedenlerle düzenlenen tutanağın hukuka aykırı olduğunu beyan etmiştir.

İtiraz dilekçesi, idarenin vermiş olduğu cevap dilekçesi ve tüm dosya kapsamına göre; 08/04/2013 tarih ve 244379 seri nolu ceza tutanağının Kartal Bağlantı Yolu mevkiinde yapılan radar uygulaması esnasında 34 HD 8742 plaka sayılı araç sürücüsünün araçlar için 70 km hız sınırı olan bölgede 104 km hız ile araç kullandığı gerekçesiyle 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 51/2-b (hız ölçen teknik cihaz veya çeşitli usullerle yapılan tespit sonucu hız sınırlarını %30 dan fazla aşmak) maddesi gereğince itiraz eden adına kayıtlı aracın tescil plakasına idari para cezası tanzim edildiği Karayolları Trafik Kanunu'nun 36. maddesinin 4. cümlesinde yazılı 'sürücü aynı zamanda araç sahibi değilse, ayrıca tescil plakasına da ceza tutanağı düzenlenir.' hükmü iptal edilmiş ise de; 24/05/2013 tarih 6487 sayılı Yasanın 18. maddesiyle değişik 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 36. maddesinin 3. fıkrasının son cümlesinde yazılı 'ayrıca aracın sürücü belgesiz kişilerce sürmesine izin veren araç sahibine de tescil plakası üzerinden aynı miktarda idari para cezası verilir.' hükmünün getirildiği; böylece düzenlenen idari para cezasının usul ve yasaya uygun olduğu anlaşılmıştır(ör)..."

9. Anılan karar başvuru vekiline 19/12/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

10. Bireysel başvuru 30/12/2013 tarihinde yapılmıştır.

B. İlgili Hukuk

11. 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 4. maddesi şöyledir:

"(1) Hangi fiillerin kabahat oluşturduğu, kamunda açıkça tanımlanabileceği gibi; kanunun kapsam ve koşulları bakımından belirlediği çerçeve hükmün içeriği, idarenin genel ve düzenleyici işlemleriyle de doldurulabilir.

(2) Kabahat karşılığı olan yaptırımların türü, süresi ve miktarı, ancak kanunla belirlenebilir."

12. 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 36. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Motorlu araçların, sürücü belgesi sahibi olmayan kişiler tarafından karayollarında sürülmesi ve sürülmesine izin verilmesi yasaktır.

...

Buna göre;

a) Sürücü belgesi olmayanların,

...

araç kullanarak trafiğe çıktıklarının tespiti hâlinde, bu kişilere 1.407 Türk Lirası idari para cezası verilir. Ayrıca, aracın sürücü belgesiz kişilerce sürülmesine izin veren araç sahibine de tescil plakası üzerinden aynı miktarda idari para cezası verilir.”

13. Aynı Kanun'un 36. maddesinin Anayasa Mahkemesinin 29/11/2012 tarihli ve E.2012/106, K.2012/190 sayılı kararı ile iptal edilen üçüncü fıkrasının dördüncü cümlesi şöyledir:

“... Sürücü aynı zamanda araç sahibi değilse, ayrıca tescil plakasına da aynı miktar için ceza tutanağı düzenlenir.”

14. Aynı Kanun'un 51. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Hız ölçen teknik cihaz veya çeşitli teknik usullerle yapılan tespit sonucu hız sınırlarını yüzde ondan yüzde otuza (otuz dahil) kadar aşan sürücülere 64 700 000 lira, yüzde otuzdan fazla aşan sürücülere 131 900 000 lira para cezası uygulanır.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 10/6/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurunun 30/12/2013 tarih ve 2014/1292 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

16. Başvurucu, trafik kuralı ihlali nedeniyle uygulanan idari para cezasına ilişkin başvurusunun, ihlalin kim tarafından yapıldığı hususu araştırılmaksızın, olayla ilgisi olmayan bir kural kapsamında değerlendirildiğini, gerekçeli kararda tartışılan hükmün somut olayla ilgisinin olmadığını belirterek, Anayasa'nın 36. ve 38. maddelerinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı ile suç ve cezaların kanuniliği ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

17. Başvurucu her ne kadar Anayasa'nın 38. maddesinin de ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de başvuru formu ve ekleri incelendiğinde, başvurunun iddialarının özünün, İlk Derece Mahkemesinin, başvuru konusu eylemi somut olayla ilgisi olmayan bir madde kapsamında değerlendirmesi hususu ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki tavsifi ile bağlı değildir. Bu sebeple başvurunun iddiaları, adil yargılanma hakkı kapsamındaki güvencelerden biri olan gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

18. Başvurucunun *gerekçeli karar hakkına* ilişkin iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemez olduğuna karar verilmesini gerektirecek bir neden de bulunmadığı anlaşıldığından, başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Üyeler Osman Alifeyyaz PAKSÜT ve Celal Mümtaz AKINCI bu görüşe katılmamışlardır.

2. Esas Yönünden

20. Başvurucu, 2918 sayılı Kanun'un 36. maddesinin somut olayla ilgisi olmamasına rağmen Mahkemenin bu hükme ilişkin değerlendirmelerde bulunduğunu belirterek, Anayasa'nın 36. maddesinde belirtilen adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Bakanlık görüş yazısında; her ne kadar başvuru 2918 sayılı Kanun'un 36. maddesinin üçüncü fıkrasının hakkında uygulandığını iddia etmiş ve Mahkeme de bu doğrultuda bir inceleme yapmış ise de, itiraza konu ceza tutanağının aynı Kanun'un 116. maddesi dayanak alınarak düzenlendiği, sözü geçen maddenin somut olayla ilgisi kalmamasına rağmen eylemin bu madde kapsamında değerlendirildiği, belirtilen hususların değerlendirilmesinin Anayasa Mahkemesinin takdirinde olduğu bildirilmiştir.

22. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

23. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

24. Anayasa'nın "*Duruşmaların açık ve kararların gerekçeli olması*" kenar başlıklı 141. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır."

25. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "*Adil yargılanma hakkı*" kenar başlıklı 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini isteme hakkına sahiptir."

26. Gerekçeli karar hakkı da makul sürede yargılanma hakkı gibi, adil yargılanma hakkının somut görünümlerinden biridir. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lâfzî içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen gerekçeli karar hakkı ve silahların eşitliği ilkesi gibi ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir (*Güher Ergun ve Diğerleri*, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38).

27. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı veya davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Maddeyle güvence altına alınan hak arama

özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bağlamda Anayasa'nın, bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılmasını ifade eden 141. maddesinin de, hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (*Vedat Benli*, B. No: 2013/307, 16/5/2013, § 30).

28. Buna karşın mahkemeler, *kararlarını hangi temele dayandırdıklarını yeterince açık olarak belirtme* yükümlülüğü altındadırlar. Bu yükümlülük, tarafların temyiz hakkını kullanabilmeleri için gerekli olmasının yanı sıra, tarafların, muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun bir biçimde incelenip incelenmediğini bilmeleri ve ayrıca demokratik bir toplumda, toplumun kendi adına verilen yargı kararlarının sebeplerini öğrenmelerinin sağlanması için de gereklidir (*Sencer Başat ve Diğerleri*, B. No: 2013/7800, 18/6/2014, § 34).

29. Gerekçelendirme, davanın sonucuna etkili olay, olgu ve argümanları açıklamak yükümlülüğü olmakla birlikte, bu şekildeki gerekçelendirmenin mutlaka detaylı olması şart değildir. Ancak gerekçelendirmenin, iddia ve savunmadan birinin diğerine üstün tutulma sebebinin ve bu kapsamda davanın taraflarınca gösterilen delillerden karara dayanak olarak alınanların mahkemelerce kabul edilme ve diğerlerinin reddedilmesi hususunda, makul dayanakları olan bir bilgilendirmeyi sağlayacak ölçü ve özene sahip olması gerekmektedir (*Sencer Başat ve Diğerleri*, § 37).

30. Bu nedenle, bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği, davanın niteliğine ve koşullarına bağlıdır (*Sencer Başat ve Diğerleri*, § 35). Makul gerekçe, davaya konu olay ve olguların mahkemece nasıl nitelendirildiğini, kurulan hükmün hangi nedenlere ve hukuksal düzenlemelere dayandırıldığını ortaya koyacak, olay ve olgular ile hüküm arasındaki bağlantıyı gösterecek nitelikte olmalıdır (*İbrahim Atas*, B. No: 2013/1235, 13/6/2013, § 24).

31. Zira bir davada tarafların, hukuk düzenince hangi nedenle haklı veya haksız görüldüklerini anlayıp değerlendirebilmeleri için usulüne uygun şekilde oluşturulmuş, hükmün içerik ve kapsamı ile bu hükmeye varılırken mahkemenin neleri dikkate aldığı ya da almadığını gösteren, ifadeleri özenle seçilmiş ve kuşkuya yer vermeyecek açıklıktaki bir gerekçe bölümünün ve buna uyumlu hüküm fıkralarının bulunması "*gerekçeli karar hakkı*" yönünden zorunludur. Aksi bir tutumla, mahkemenin, davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında "*ilgili ve yeterli bir yanıt*" vermemesi veya yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaların cevapsız bırakılmış olması bir hak ihlaline neden olabilecektir (*Sencer Başat ve Diğerleri*, §§ 38-39).

32. Anayasa Mahkemesinin 6/3/2013 tarihli ve 28579 sayılı Resmî Gazete'de (R.G.) yayımlanan 29/11/2012 tarihli ve E.2012/106, K.2012/190 sayılı kararı ile 2918 sayılı Kanun'un 36. maddesinin üçüncü fıkrasının "*Sürücü aynı zamanda araç sahibi değilse, ayrıca tescil plakasına da aynı miktar için ceza tutanağı düzenlenir.*" biçimindeki dördüncü cümlesi iptal edilmiştir. Kanun koyucu, 1/6/2013 tarihli ve 28674 sayılı R.G.'de yayımlanan, 24/5/2013 tarihli ve 6487 sayılı Kanun'un 18. maddesi ile 2918 sayılı Kanun'un 36. maddesini yeniden düzenleyerek, aracının sürücü belgesiz kişilerce sürülmesine izin veren araç sahibine de tescil plakası üzerinden idari para cezası verilmesini öngörmüştür.

33. Somut olayda, başvuru hakkında hız limitinin aşılması nedeniyle, 2918 sayılı Kanun'un 51. maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendi ve aynı Kanun'un 116. maddesi gereğince tescil plakasına göre ceza tutanağı düzenlenmiştir. Başvuru hakkındaki GV-

244379 seri numaralı trafik idari para cezası tutanağında kabahatliye uygulanan yasa maddesi olarak "51/2-b" düzenlemesi gösterilmiştir.

34. Başvurucu idari para cezasının iptali istemli dilekçesinde, aracı kendisinin kullanmadığını, cezanın kesildiği tarih ve saatte kendisinin şirkette çalışmakta olduğunu ifade etmiş ve düzenlenen ceza tutanağından hız sınırının o bölgede kaç km olduğunu ve tespitin nasıl yapıldığının anlaşılamadığını belirtmiştir. Başvurucu ayrıca Anayasa Mahkemesinin 2918 sayılı Kanun'un 36. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesini iptal ettiğini ifade ederek kendisi hakkında bu maddenin uygulanamayacağını ileri sürmüştür.

35. İstanbul Anadolu 32. Sulh Ceza Mahkemesi 9/12/2013 tarihinde, başvuru hakkında verdiği kararda; "(...) 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 51/2-b (hız ölçen teknik cihaz veya çeşitli usullerle yapılan tespit sonucu hız sınırlarını %30'dan fazla aşmak) maddesi gereğince itiraz eden adına kayıtlı aracın tescil plakasına idari para cezası tanzim edildiği, Karayolları Trafik Kanunu'nun 36. maddesinin üçüncü fıkrasının 4. cümlesinde yazılı (...) hükmü iptal edilmiş ise de 24/5/2013 tarih 6487 sayılı Yasa'nın 18. maddesiyle değişik 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 36. maddesinin 3. fıkrasının son cümlesinde yazılı (...) hükmünün getirildiği; böylece düzenlenen idari para cezasının usul ve yasaya uygun olduğu" gerekçeleriyle idari para cezasının iptal başvurusunu reddetmiştir.

36. İtiraza konu ceza tutanağının, 2918 sayılı Kanun'un 51. maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendi ile aynı Kanun'un 116. maddesinin dayanak alınarak düzenlendiği hususunun Mahkemece nazara alınmadığı, hükmün içerik ve kapsamı ile Mahkemenin bu hükmeye varırken davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği Kanun maddesinin somut olayla ilgisinin olmadığı, idari para cezası karar tutanağı hız limiti aşılarak araç kullanılmasına ilişkin olduğu halde, olayla ilgisiz olan sürücü belgesiz kişilerce aracın sürülmesine izin verilmesi hususunun kararda tartışıldığı görülmektedir (bkz. § 34). Bu nedenlerle, karar bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

37. Belirtilen nedenlerle, başvurunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

38. Üyeler Osman Alifeyyaz PAKSÜT ve Celal Mümtaz AKINCI bu görüşe katılmamışlardır.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

39. Başvurucu, anayasal haklarının ihlal edildiğini belirterek, ihlalin ortadan kaldırılması yönünde karar verilmesini talep etmektedir.

40. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesi şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. Ancak yerindelik denetimi yapılamaz, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemez.

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme,

Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

41. Başvuru konusu olayda tespit edilen ihlal, adil yargılanma hakkının unsurlarından olan gerekçeli karar hakkının ihlal edilmesinden kaynaklandığından ve ihlalin yeniden yargılama yapılarak ortadan kaldırılmasında hukuki yarar bulunduğundan, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları gereğince ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili Mahkemeye gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

42. Başvuruda Anayasa'nın 36. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Başvurucu, 1.000,00 TL maddi tazminat talebinde bulunmuştur. Bakanlık bu konuda görüş sunmamıştır.

43. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvurunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

44. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasının **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**, Üyeler Osman Alifeyyaz PAKSÜT ve Celal Mümtaz AKINCI'nın karşı oyları ve **OY ÇOKLUĞUYLA**,

2. Gerekçeli karar hakkının **İHLAL EDİLDİĞİNE**, Üyeler Osman Alifeyyaz PAKSÜT ve Celal Mümtaz AKINCI'nın karşı oyları ve **OY ÇOKLUĞUYLA**,

B. İhlal ve ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere karar örneğinin İstanbul Anadolu 32. Sulh Ceza Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE, OYBİRLİĞİYLE,

C. Başvurucunun tazminata ilişkin talebinin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

D. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE, OYBİRLİĞİYLE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına, OYBİRLİĞİYLE,

10/6/2015 tarihinde karar verildi.

Başkan
Alparslan ALTAN

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Başvuru Numarası : 2014/1292

Karar Tarihi : 10/6/2015

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucu, trafik kuralı ihlali nedeniyle uygulanan idari para cezasına ilişkin olarak Sulh Ceza mahkemesine yaptığı başvurunun, ihlalin kim tarafından yapıldığı hususu araştırılmaksızın, olayla ilgisi bulunmayan bir kural kapsamında değerlendirilerek reddedildiğini, bu nedenle Anayasa'nın 36. ve 38. maddelerinde yer alan adil yargılanma hakkı ile suç ve cezaların kanuniliği ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürerek, anılan cezaya ilişkin kararın iptali ile tazminata hükmedilmesini istemiştir.

2. Başvurucunun adına kayıtlı aracın kim tarafından kullanıldığı belirlenmeksizin, hız limitini aşması nedeniyle kesilen para cezasının 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 51. maddesinin ikinci fıkrası ve aynı Kanun'un 116. maddesine dayandığı anlaşılmaktadır.

3. Bahse konu 116. maddenin “sürücüsü tespit edilemeyen” araçlara “tescil plakalarına göre” ceza veya suç tutanağı düzenleneceğine ilişkin kuralları daha önce Anayasa Mahkemesince esastan incelenmiş ve Anayasa'ya aykırı bulunmamıştır. Anayasa Mahkemesinin 1.7.2008 tarihli ve 26923 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Esas:2004/116, Karar:2008/74 sayılı kararında:

“Suçsuzluk karinesi kapsamında yer alan ve iddia edenin iddiasını ispatla yükümlü olması kuralı da Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasının bireylere sağladığı anayasal bir güvencedir. ... Ancak genel anlamda suçun kanıtlanması yükümlülüğü iddia edende kaldığı sürece, savunmasını oluşturmak için ispat yükünü sanığa devreden kurallar ile hukuki veya fiili varsayımların olduğu durumlarda ispat yükünün yön değiştirmesi, masumiyet karinesine aykırılık taşımaz. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de birçok kararında ispat külfetini tersine çeviren hukuki veya fiili karinelerin kabulünü Sözleşme'nin 6. maddesinin ikinci fıkrasına aykırı bulmamıştır.

...

116. maddedeki sorumluluk, iradi ve kusurlu olan sürücünün eylemine dayanmaktadır. Ancak sürücünün kimliğinin belirlenmesinde, 116. maddede sayılan ihlallerin niteliğinden kaynaklanan güçlükler bulunduğundan, trafik ihlaliyle ilişkin tutanak, aracın tescil plakasına göre düzenlenmektedir.

Ayrıca kural ihlali yapan ve sürücüsü tespit edilemeyen araçların, trafik zabıtası tarafından saptanabilecek plakasından başka ayırt edici bir özelliğinin bulunmadığı, ancak plaka ile de araç sahibine ulaşılabileceği açıktır.

Dolayısıyla Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen düzenlemenin, gelişen, büyüyen, çeşitlenen ve çoğalan trafik sorunlarını zamanında ve etkin bir biçimde

denetleyebilmek ve toplum halinde yaşamının güvenli bir biçimde sürdürülebilmesi amacıyla, demokratik toplumda zorunlu olarak getirilen uygulamalar olduğu kabul edilmelidir”

denilerek, iptal istemi reddedilmiştir.

4. 2918 sayılı Kanun’un 116. maddesinin yukarıda belirtilen karara konu olan ibarelerinin dışında kalan kısmının iptali istemiyle yapılan itiraz başvurusu da Anayasa Mahkemesinin 10.12.2013 tarihli ve 28847 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Esas:2013/44, Karar: 2013/59 sayılı kararı ile reddedilmiştir. Kararın gerekçesinde, yukarıda 3. maddede belirtilen hususlar teyit edilerek, şu tespitte bulunulmuştur:

“İtiraz konusu kuralın, kişilerin can ve mal güvenliğini korumak, toplumun refah, huzur ve mutluluğunu etkileyen trafik kazalarının önlenmesini sağlamak ve böylece kamu düzenini korumak amacıyla öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Bu düzenlemenin anayasal sınırlar içinde kanun koyucunun takdirinde olduğu açıktır. Kanun koyucunun, anayasal sınırları aşmadan takdir yetkisini kullanarak düzenlediği kural, hukuk devleti ilkesine aykırılık taşımamaktadır.”

5. Bu karar ve gerekçeler karşısında, başvurucunun “faili tespit edilmeden” ceza kesilmesi ve “cezaların şahsiliğine aykırılık” iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olduğu tartışmasızdır.

6. Başvurucunun durumunun 2918 sayılı Kanun’un 116. maddesi kapsamında olduğu açıktır. Ancak başvuru, Sulh Hukuk Mahkemesine yaptığı itirazda, aracın hız ölçen teknik cihazlarla saptanan kural ihlalinin gerçekleşmediğine dair herhangi bir delil (aracın o sırada başka bir yerde bulunduğuna dair MOBESE kaydı, tutanakta yer alan aracın kendisine ait olmadığı, plakada kayıtlı aracın başka bir marka veya model araç olduğu gibi) göstermemiş, konu ile ilgisiz olan 2918 sayılı Kanun’un 36. maddesine ilişkin bir Anayasa Mahkemesi kararını öne sürerek hukuka aykırılık iddiasında bulunmuştur.

7. Mahkemenin, başvurucunun ilgisiz ve yanıltıcı itirazlarını bir ölçüde karşılamak düşüncesiyle yazdığı gerekçede, olaya uygulanacak hukuk kurallarının açıklıktan ve netlikten uzak biçimde yer aldığı görülmektedir. Ancak 2918 sayılı Kanun’un 116. maddesi karşısında, cezanın iptali isteminin reddine ilişkin kesin kararın yerinde olduğu da anlaşılmaktadır.

8. Bölüm çoğunluğunca, başvurucunun, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınmış olan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

9. Gerekçeli karar hakkının adil yargılanmanın temel ilkelerinden biri olduğunda, gerekçesiz kararlar kadar, ilgili ve yeterli gerekçeyi içermeyen kararların da adil yargılanma hakkının ihlalini oluşturduğunda şüphe yoktur.

10. Öte yandan, bireysel başvurunun, sadece bir temel hakkın ihlali dışında da koşulları bulunmaktadır. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un “Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar” kenar başlıklı 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasında;

“Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmâl nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir”

denilmektedir. Buna göre, ihlal iddiasıyla başvuru yapılması için ortada somut bir hukuki yarar bulunmalıdır. Salt akademik düzeyde, somut sonuçlar yaratmayacak olan,

hukuki münakaşa niteliğindeki başvurular kabul edilemez. Mağdur kavramının, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin özerk kavramlar teorisinden hareketle, davada menfaat kuralının bağımsız ve aşırı biçimsellikten uzak bir şekilde yorumlanması gerekir. Anayasa Mahkemesi, bir başvurunun kabul edilebilmesi için başvurunun sadece mağdur olduğunu ileri sürmesini yeterli görmemekte, başvurunun ihlalden doğrudan etkilendiğini göstermesi ve bu hususta Mahkemeyi ikna etmesi gerektiğini kabul etmektedir (B. No:2013/1977, paragraf no 42-45, karar tarihi 9.1.2014).

11. Olayda başvurunun, itiraz mercii olan Sulh Ceza Mahkemesi'nin kararının daha özenli ve açık biçimde yazılması halinde aynı trafik cezasını ödemek zorunda kalacağı açıktır. Bu durumda, yeniden yargılama sonucu eksiklikleri giderilerek yeniden yazılabilecek olan gerekçenin yetersiz ve ilgisiz olması nedeniyle başvurunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi, başvurucuya pratikte nasıl bir yarar sağlayacağı somut biçimde ortaya konamamaktadır. Bu nedenle ihlal kararı verilirken öncelikle başvurunun hangi güncel hakkı etkilediğinin Bölüm'ce bir değerlendirmesinin yapılması gerekirken bu yapılmamıştır.

12. Öte yandan, 6216 sayılı Kanun'un bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında şöyle denilmiştir:

“Mahkeme, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve başvurunun önemli bir zarara uğramadığı başvurular ile açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

13. Olayda başvurunun gerekçeli karar hakkının ihlalinin önemli bir zarar doğurmadığı, bu ihlale bir bakıma başvurunun ilgisizce sıraladığı itirazların yol açtığı, başvurunun, ceza tutanağında belirtilen trafik ihlalinin vuku bulmadığına, aracın veya plakanın kendisine ait olmadığına veya aracın iradesi dışında başkalarınca kullanıldığına dair herhangi bir itirazda bulunmadığı, bu konuda bir delil getirmediği, böyle bir itiraz veya delilin Mahkemece dinlenmediği yolunda bir iddiası da olmadığına göre, somut olayda gerekçeli karar hakkının anayasal bir öneminin bulunduğundan ve kabul edilebilirlik kararı verilmesini gerektirdiğinden söz edilemez.

Açıklanan nedenlerle, başvurunun kabul edilebilir olduğu ve yeniden yargılama yapılması için ilgili mahkemeye gönderilmesi yönündeki karara katılmıyoruz.

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Celal Mümtaz AKINCI